

a užíva na klamanie širokých mas, na zastieranie hybných síl prírody a spoločnosti. Buržoázna filozofia aj dnes produkuje množstvá filozofických „smerov“, ktoré sú alebo falšovaním skutočnosti alebo bezmocným hľadaním východiska z neriešiteľných rozporov kapitalizmu. Pragmatizmus, logický pozitivizmus, personalizmus, existencializmus a množstvá iných sú odnožami idealizmu, pre svoju nesrozumiteľnosť a odtrhnutosť od života nemôžu sa stať majetkom mas a sú odsúdené ostať kabinetnými výtvormi izolovaných filozofov. Takáto filozofia kvitne dnes v západnej Európe a v Amerike a nie náhodne je jej nepriateľom č. 1 marxizmus, dialektický materializmus.

Dialektický materializmus je filozofiou, svetonázorom robotníckej triedy, ktorá je plus zainteresovaná na poznaní objektívnej skutočnosti. Je to filozofia, ktorá vyplýva z boja o nové spoločenské zriadenie a ktorá tento boj aktívne napomáha. Je filozofiou nesmieriteľnou s nijakými idealistickými nánosmi, akokoľvek rafinovane maskovanými. Stranníckosť nijako neprotirečí jej objektívnemu obsahu, ale znamená prísne a nekompromisné prídžžanie sa objektívnej skutočnosti, vzťahu ku konkrétnemu životu, k pokroku jednotlivých vedných disciplín, k boju robotníckej triedy. Lenin rozvinul dialektický materializmus príkladne strannícky. Jeho materializmus a empiriokriticizmus je vzorom jasného, logického stranníckeho filozofického myslenia. Jeho ironické polemické slová sú ostrým mečom, rozsekávacím nepriateľom marxizmu, dialektického materializmu.

Leninov Materializmus a empiriokriticizmus vykonal obrovskú úlohu pre rozvíjanie a formovanie materialistického svetonázoru. Bol a je základnou učebnicou každého marxistického vedca.

S výstavbou socializmu je slučiteľný iba jeden svetonázor, a to dialektický materializmus. Ak má naša výstavba úspešne napredovať, ak má byť jasný smysl našej práce, treba neprestajne prehľbovať, opodstatňovať tento svetonázor, sprístupňovať ho najširším masám pracujúcich. Naším vedeckým pracovníkom pripadá úloha rozvíjať ho a aplikovať vo vedných odboroch v konkrétnej situácii našej výstavby socializmu. Leninov Materializmus a empiriokriticizmus sprístupnený v slovenčine pomôže vo veľmi významnej miere plniť tieto úlohy.

J. Kocka

J. V. STALIN, SPISY IV.

Vydalo nakladateľstvo Pravda, Bratislava, 482 strán.

Našej verejnosti sa dostáva do rúk štvrtý sväzok *Spisov J. V. Stalina*, ktorý obsahuje práce z rokov 1917 až 1920. Bolo to obdobie, keď robotnícka trieda Ruska pod vedením boľševickej strany, za pomoci chudobných roľníkov, vojakov a námorníkov svrhla moc buržoázie a začala budovať štát nového typu — diktatúru proletariátu.

Mladá sovietska republika sa hneď ocitla pred spústou naliehavých problémov, ktoré bolo treba v záujme udržania vydobytej moci bezodkladne riešiť. Prvým krokom novej vlády bolo vydanie dekrétu o mieri a pôde, na II. sjazde soviетov 26. októbra (8. novembra) 1917 a o týždeň na to bola Leninom a Stalinom podpísaná *Deklarácia práv národov Ruska*. Tak prešlo do života správne uplatňovanie boľševických zásad v národnostnej otázke. Ďalej nasledovalo vyvlastnenie závodov, železníc a bánk, ktoré prešli do vlastníctva pracujúcich. Nacionalizáciou pôdy, vyvlastnením statkárov sa získal dedinský proletariát. Takým spôsobom bol teda ruský kapitalizmus úplne zlomený a krajina soviетov sa mohla dať na cestu budovania prvého socialistického štátu sveta — Sväzu sovietskych socialistických republík. Netreba však zabúdať, že roky 1917 až 1920 boli v Rusku obdobím kontrarevolučných

nepokojov, čím značne trpely budovateľské úlohy krajiny. Sovieti síce po Veľkej októbrovej revolúcii ujednaním brestlitovského mieru získali nejaký čas na reorganizáciu vnútorných pomerov, ale krátko na to ich napadli domáce kontrarevolučné sily i angloamerickí interventi.

Nastalo obdobie otvoreného boja. S. Stalin ako komisár pre národnostné veci a neskoršie ako veliteľ vojsk na fronte má popri Leninovi najväčšiu zásluhu na tom, že Veľká októbrová socialistická revolúcia bola dovedená až do konca. Teoreticky rozpracoval otázku národa, najúčinnejšie sa zúčastnil budovania Červenej armády, ďalej rozpracoval otázku stratégie a taktiky socialistickej revolúcie. Ale zároveň to aj vedel skvele využiť v praxi, ako nám to dejinné udalosti presvedčivo ukázaly.

*

Je nesporné, že jednou z najnaliehavejších úloh po októbrovom prevrate bolo odstránenie národnostného útlaku. Osud sovietskej krajiny vo veľkej miere závisel od toho, akým spôsobom sa zaistí sloboda neruským národnostiam bývalého cárskeho impéria, ktoré po revolúcii bolo treba bezpodmienečne v záujme proletariátu stmeliť v jediný štátny celok, schopný samostatne odporovať kapitalistickému obkoleseniu.

Problém národnostnej otázky rozpracoval s. Stalin už r. 1913 v klasickom diele *Marxizmus a národnostná otázka*. V tu recenzovanom sväzku sú obsiahnuté ďalšie dokumenty správneho stanoviska boľševikov k tomuto problému. Sú to najmä: O Ukrajinskej rade, Čo je Ukrajinská rada?, referát na zasadnutí Ústredného výkonného výboru, O nezávislosti Fínska, prejavy na III. všeruskom sjazde soviетov, O tatarsko-baškirskej republike, Zakaukaskí revolucionári pod maskou socializmu, Organizácia Ruskej federatívnej republiky, O Done a severnom Kaukaze, Októbrový prevrat a národnostná otázka, Politika sovietskej moci v národnostnej otázke Ruska a iné.

Súdruh Stalin v každom svojom príspevku jasne rozvíja boľševickú tézu o práve národov na sebaurčenie až do odtrhnutia. Nie je to teda len požiadavka akejsi kultúrnej autonómie, o ktorú sa snažili ideologovia II. internacionály, ako Bauer a Renner. Ich nedostatočné stanovisko s. Stalin prísne kritizuje: „Tuposť rakúsko-uhorských sociálnych demokratov Bauerovho a Rennerovho typu tkvie vlastne v tom, že nepochopili nerozlučnú spojitosť národnostnej otázky s otázkou moci, snažili sa oddeliť národnostnú otázku od politiky a obmedziť ju na rámec kultúrno-osvetových otázok a zabudli, že existujú také »maličkosti«, ako je imperializmus a ním zotročené kolónie.“

Len stanovisko boľševickej strany vedelo pretrhnúť úzku hradzu buržoáznonacionalistického chápania národnostného problému, ktoré je tu úzko spojené s hnutím robotníkov a roľníkov, príslušníkov utláčaných národov, proti cudzej i domácej buržoázii. To je práve to nové, čo v tomto ohľade priniesla Veľká októbrová socialistická revolúcia a s. Stalin hodnotí tento prínos takto:

„Veľký svetový význam Októbrového prevratu je hlavne v tom, že:

1. rozšíril rámec národnostnej otázky, keď ju premenil z dielčej otázky boja proti národnostnému útlaku v Europe na všeobecnú otázku oslobodenia utláčaných národov, kolónii a polokolónii od imperializmu;
2. otvoril rozsiahle možnosti a skutočné cesty k tomuto oslobodeniu, čím značne uľahčil utláčaným národom Západu a Východu ich oslobodenie, lebo ich uviedol na spoločnú cestu víťazného boja proti imperializmu;
3. preklenul tým most medzi socialistickým Západom a zotročeným Východom, lebo vobudoval nový front revolúcií, a to od proletárov Západu cez ruskú revolúciu po utláčané národy Východu, proti svetovému imperializmu.

Práve tým sa tiež vysvetľuje neopísateľné nadšenie, s ktorým sa teraz obracajú pracujúce a vykorisťované masy Východu a Západu na ruský proletariát.“

Presadzovanie týchto zásad do života v samom Rusku — ako aj inde — nebolo také jednoduché. Buržoázia už síce dokonávala, ale nevzdávala sa ešte nádeje zvíťaziť. Ostala jej silná zbraň v nacionálnom hnutí okrajových území, kde toto našlo živnú pôdu, súc za cárizmu centrom národnostnej perzekúcie. „Tu však — hovorí s. Stalin o revolúcii — narazila na hrádzu v podobe »národných rád« a oblastných »vlád« (Don, Kubáň, Sibír), ktoré sa utvorily ešte pred októbrum. Tieto národné vlády nechcely totiž ani počuť o socialistickej revolúcii. Tieto vlády svojou povahou buržoázne vonkoncom nechcely zbúrať starý buržoázny poriadok, naopak, pokladaly za svoju povinnosť chrániť ho a upevňovať všetkými silami.“

Tieto tzv. „vlády ľudu“ chcely pod heslami národného oslobodenia získať moc nad domácimi pracujúcimi a nijako im teda nezáležalo na osude celého národa. Avšak tamojší proletariát prehliadol úmysly vlastnej reakčnej menšiny a postavil sa na odpor po boku svojich ruských bratov. Týmto faktom boľšev. „ľudové autonómne vlády“ napadnuté aj vo vnútri svojim vlastným proletariátom, čo znamenalo neodkladne ich koniec. Z toho vidieť — hovorí s. Stalin — že „Októbrový prevrat iba upevnil spojenectvo robotníkov a roľníkov okrajových území s robotníkmi a roľníkmi Ruska a naplnil ich vierou vo víťazstvo socializmu. No vojna »národných vlád« proti sovietskej moci vystupňovala konflikt nás s týmito »vládami« natoľko, že sa s nimi úplne rozišli, že otvorene proti nim povstaly.

Takto vznikol socialistický sväzok robotníkov a roľníkov celého Ruska proti kontrarevolúčnému sväzku národných »vlád« okrajových území Ruska.“

Dôsledné internacionalistické stanovisko sovietskej vlády donieslo teda čoskoro očakávané ovocie — oslobodenie všetkých národov cárskeho Ruska a ich sjednotenie v mohutnom Sväze sovietskych socialistických republik.

Je neodškriepiteľné, že vplyv, ktorým Veľká októbrová socialistická revolúcia zasiahla celý svet, sa prejavil aj u nás. Bez neho si ťažko môžeme predstaviť utvorenie prvej Československej republiky r. 1918. Stalinské riešenie národnostnej otázky nám prinieslo slobodu a znamenalo začiatok v rade socialistických národných revolúcií medzi koloniálnymi národmi, ktorých sme ešte dnes svedkami.

Ako to bolo s otázkou medzinárodného postavenia Ruska, ktorej sa s. Stalin dotýka hlavne v referáte *Tri roky proletárskej diktatúry*, prednesenom na slávnostnom zasadnutí Bakinského soviету 6. novembra 1920? Hovorí: „Je nesporné, že hlavnou otázkou v živote Ruska po celé tri roky pôsobenia sovietskej moci bola otázka medzinárodného postavenia Ruska.“

Svetový imperializmus bol zrejme podráždený vznikom SSSR. Zradná domáca buržoázia hneď od začiatku viedla otvorene nepriateľskú politiku proti soviетom a zorganizovala kontrarevolúciu. Situácia sa čoskoro stala kritickou. Avšak r. 1918, keď hrozilo odtrhnutie južného Ruska, ktoré bolo zdrojom obilia a dobytky pre severné priemyslové strediská, bol s. Stalin osobne poverený vedením bojov pri Caricyne. Neúspech, ktorý tu stihol kontrarevolúciu, nijako neodradil imperialistov západu. Naopak, po porážke Nemecka a Rakúska sa aj Dohoda mohla venovať problému Ruska a prišla na pomoc tamojšej buržoázii.

V článku *Nové ťaženie Dohody proti Rusku* komentuje s. Stalin tri postupné a pilne organizované útoky r. 1919 a 1920:

„Prvé ťaženie bolo na jar 1919... V tomto období zastávala Dohoda, jednotná a som-

knutá, stanovisko otvorenej intervencie: slabosť robotníckeho hnutia na západe, početná sila nepriateľov sovietskeho Ruska a absolútna viera vo víťazstvo nad Ruskom umožňovali vodcom Dohody robiť bezočivú politiku nezahalenej intervencie.“

„Druhé ťažení Dohody bolo v jeseň 1919... V tomto období Dohoda začína prvý raz prežívať vnútorné neshody, prvý raz začína mierniť svoj bezočivý tón, pokúša sa vysloviť proti otvorenej intervencii, vyhlasuje, že je ochotná rokovať s Ruskom a začína odvolávať svoje vojská zo severu: vzrast revolučného hnutia na Západe a porážka Kolčaka zrejme urobili predošlú politiku otvorenej intervencie pre Dohodu nebezpečnou.“

Pri treťom ťažení „... vychýrená blokáda bola prelomená nielen morálne, a prakticky, ale aj formálne. Dohoda bola nútená smieriť sa s nevyhnutnosťou diplomatických stykov s Ruskom a pripustiť oficiálnych zástupcov Ruska na Západe.“

Po vojenskej stránke boli tieto útoky síce pripravené s veľkou starostlivosťou, ale predseda nepodarilo zlomiť nadšený odpor červenoarmejcov. Bolo to predovšetkým zásluhou s. Stalina, ktorý novým spôsobom boja neočakávane prekvapoval nepriateľa. S. Stalin totiž hneď po príchode na front, kde bol zásluhou trockistov chaos, začal úplne od základu organizovať prebudovávať armádu. Bol si vedomý, aké je dôležité jej triedne složené pre bojovosť. „Predovšetkým je nevyhnutne potrebné prísne rozdeliť zmobilizovaných na majetných (nespohľadných) a nemajetných (ktorí sa jedine hodia pre službu v ČA).“ Táto posledne uvedená zásada bola zvlášť aktuálna vtedy, keď ČA prestala byť dobrovoľným sborom.

Súdruhovi Stalinovi patrí taktiež zásluha, že vytvoril sovietsku vojenskú vedu. Spôsob ním vedeného boja vychádza vždy zo správneho strategického postoja. „Stratégia — podľa neho — je stanovenie smeru hlavného náporu proletariátu na podklade určitej etapy revolúcie, vypracovanie patričného plánu v celom priebehu etapy revolúcie.“ A tu práve vojenský génium s. Stalina najlepšie vynikol. Vždy dbal na to, aby cieľ boja bol v úzkej súvislosti s konkrétnymi podmienkami a okolnosťami. Obširná „Zpráva komisie ÚV a Rady obrany s. Leninovi o príčinách pádu Permu“ môže slúžiť ako doklad. Medzi iným zdôrazňuje, že nie je možné, aby vojna mohla úspešne pokračovať bez stálych záloh: „Treba skončiť s vojnou bez záloh, treba nevyhnutne zaviesť v praxi systém stálych záloh, bez ktorých nie je mysliteľné ani udržanie terajších pozícií, ani rozvinutie úspechov.“

Dožaduje sa ďalej pevnej Revolučnej vojenskej rady, aby bolo zaistené jednotné velenie. Za nevyhnutné považuje upevnenie zázemia, ktoré dodáva ľudí, potraviny i náladu. „Nepevné alebo dokonca nepriateľské zázemie nevyhnutne mení i najlepšiu a najstmelenejšiu armádu v nestálu, vratkú masu.“ Zdôrazňuje pravidelné zásobovanie armády atď.

Vedenie revolučných bojov podľa týchto zásad sa čoskoro skvele osvedčilo. Kontrarevolučné armády kapitulovaly jedna po druhej. Bolo to najmä zásluhou toho, že Stalinovo vojenské umenie nikdy neustrnulo, ale naopak, vždy sa prispôbovalo novým podmienkam. Koniec-koncov aj sami sme mohli čiastočne sledovať za druhej svetovej vojny pri skvelých víťazstvách ČA nad hitlerovskými vojskami, aké výhody to poskytovalo.

Čo sa týka vnútorných politicko-organizačných úloh, predovšetkým bol do dôsledkov rozbitý starý administratívno-organizačný štátny aparát, čo si bezpochyby vyžadovaly zájmy diktatúry proletariátu. Novo vzniklá vláda sovietsk, ktorá vyrastala priamo z mas ľudu, bola pevnou zárukou, že v tomto štáte nového typu, nebude miesta pre vykorisťovanie a potlačovanie zásadných ľudských práv. Svojou pružnosťou vedela momentálne reagovať na akýkoľvek problém a správne ho vyriešiť.

Hospodársky vojnou vyčerpané Rusko bolo ozaj pred katastrofou. Ale celým radom opatrení, napr. odňatím bánk veľkoburžoázii, ktorým činom — ako sa vtedy hovorilo — „ostala táto bez duše“, predišlo sa úplnému pádu. Zásobovacia situácia bola zvlášť povážlivá po útoku kontrarevolúcie na Caricyn. S. Stalin, vtedajší veliteľ frontu, zabránil ho dobyť, odstránil na juhu prekvitajúcu špekuláciu s obilím a zakrátko sa potraviny mohly expedovať na sever.

Tak sa teda v každom ohľade ukázalo, že obavy menševikov o „anarchistické“ počínanie si boľševickej vlády boli bezpredmetné. Áno, rúcalo sa staré a zhnité, všetko to, čo brzdilo napredovanie krajiny k svojmu cieľu. Nebolo ale treba zabúdať na to, že na miesto odhodneného bolo postavené všetko nové, takým spôsobom, aby to čo najlepšie vyhovovalo sovietskemu zriadeniu. Čoskoro sa dosiahlo ďalekosiahlych úspechov v otázke správnej, hospodárskej a zásobovacej. Novým riešením roľníckej otázky sa získala dôvera tejto triedy ako nikdy predtým a bol teda zaistený chlieb robotníkom a mestám.

V článku *Lenin ako organizátor a vodca KSR* a v prejave na schôdzi moskovského výboru Strany pri príležitosti 50. narodenín V. I. Lenina, s. Stalin hodnotí zásluhy tohto génia revolúcie, a to spolu s hodnotením strany boľševikov v dejinách ruského socialistického robotníckeho hnutia. Lenin založil a viedol stranu nového typu až k októbrovému prevratu. Uchránil ju pred menševikmi a ostatnými nepriateľmi socialistického hnutia a taktó zocelenú a vyzbrojenú dokonalejšou stratégiou a taktikou dal k dispozícii pracujúcim Ruska ako mohutný nástroj boja proti vykorisťovateľom. Svojím bystrým politickým zrakom vedel včas správne postihnúť situáciu a zaujať stanovisko, ktoré v každom prípade zaručovalo úspech. Ale aj pri všetkých týchto skvelých vlastnostiach s vďačnosťou prijímal konštruktívnu kritiku, hoci k zásadným otázkam sa staval vždy s nekompromisnou bojovnosťou. Pod vedením tohto muža Veľká októbrová revolúcia musela zvíťaziť a medzinárodné robotnícke hnutie muselo prijať jeho zásady boja za socializmus, ktoré sa tak skvele osvedčili v praxi.

Záverom treba podotknúť, že všetky tieto poznámky len úryvkovite naznačujú bohatosť teoretických a praktických hodnotení, poukazov a uzáverov s. Stalina, obsiahnutých v IV. sväzku jeho *Spisov*. Pilne študovať tieto state znamená mať dvojaký ošoh. Po prvé načerpáť obsahové znalosti o viedajších udalostiach, a po druhé čitateľ má možnosť sledovať dokonalý spôsob dialektického myslenia a učiť sa mu na konkrétnom materiáli. Zvlášť možno odporúčať tie časti, v ktorých sa riešia otázky národa. V boji proti buržoáznemu nacionalizmu a kozmopolitizmu budú znamenať výdatnú pomoc.

J. Martinka

KLEMENT GOTTFWALD, SPISY III.

Vydala Pravda, Bratislava, 1952. Str. 370, cena 55 Kčs.

Tretí sväzok *Spisov* s. Klementa Gottwalda obsahuje prejavy a články z obdobia od apríla 1931 do júla 1932.

Bolo to ťažké obdobie pre náš proletariát — obdobie hlbokkej hospodárskej krízy, z ktorej naša buržoázia tak ako buržoázie všetkých ostatných štátov nevidela a nechcela ani vidieť